Geachte leden van de gemeenteraad,

Graag vragen wij uw aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen van mobiliteit.
Deze mobiliteitsinkopen hebben een belangrijke milieu-impact; vooral op het gebied van klimaat, gezonde lucht en leefbaarheid. Gemeenten kunnen hiermee ook laten zien dat ze hun eigen milieudoelen serieus nemen en inspiratie bieden aan inwoners en bedrijven. Dat lukt bij een aantal gemeenten bijzonder goed, maar helaas worden de ambities nog lang niet altijd vertaald naar duurzaam inkoopbeleid. Slechts 24 procent van de onderzochte aanbestedingen voldoen aan de landelijke inkoopcriteria voor duurzaamheid. De overige 76 procent hebben een hogere milieubelasting zo blijkt uit een recent onderzoek van Natuur & Milieu.

De ambitie om vanaf 2015 100% duurzaam in te kopen wordt daarmee in veel gemeenten niet gerealiseerd. Het onderzoek sturen we als bijlage mee en kunt u teruglezen via www.natuurenmilieu.nl. Graag lichten we in deze brief de resultaten en aanbevelingen uit het onderzoek kort toe. Ook willen we u vragen om dit onderzoek aan te grijpen om de discussie over duurzaam inkopen in uw gemeenten te voeren.

Vragen daarbij kunnen bijvoorbeeld zijn:

- Welke concrete duurzaamheidsambities en doelen bij de mobiliteitsinkoop stelt uw gemeente?
- Hoe verhouden deze doelen zich ten opzichte van specifieke duurzaamheidsambities van de gemeente (luchtkwaliteit, klimaatdoelen, hernieuwbare energie, leefbaarheid etc)?
- Welke aanbestedingen zijn het afgelopen jaar uitgezet en welke staan voor 2018 op de rol?
- Welke concrete ambities, minimumeisen en verdergaande criteria op het gebied van MVI/duurzaam inkopen zijn daarvoor gerealiseerd of worden gesteld?
- Wordt systematisch gerapporteerd welke duurzaamheidcriteria in aanbestedingen zijn gesteld en tot welke producten/diensten dit heeft geleidt?

Het onderzoek

We hebben onderzocht welke duurzaamheidseisen en criteria gemeenten in aanbestedingen voor het doelgroepenvervoer en voor het eigen wagenpark stellen. Natuur & Milieu beoordeelde 70 gemeentelijke aanbestedingen voor eigen wagenpark en doelgroepenvervoer uit de periode juni 2016-juni 2017. De aanbestedingen vertegenwoordigen 218 gemeenten; iets meer dan 56% van alle gemeenten. Onder andere het Binnenlands Bestuur en AD hebben hier vandaag over gepubliceerd.
Voor aanbestedende overheden adviseert Natuur & Milieu overheden om de landelijke inkoopcriteria van PIANOo als basis te gebruiken. Belangrijk is daarbij om niet alleen de minimumcriteria te gebruiken, maar ook de gunningscriteria met voldoende weging. Maar voor gemeenten met oog voor luchtkwaliteit en klimaat zijn meer specificaties in de aanbestedingen nodig. Hiervoor doet Natuur & Milieu de volgende suggesties:

1. Vraag om elektrische voertuigen
Overstappen op elektrisch rijden op groene stroom levert verreweg de meeste winst op voor de luchtkwaliteit en het klimaat. Auto's, bestelbusjes en speciale voertuigen zoals veegwagens kunnen vaak al elektrisch worden uitgevoerd. Dit wordt door verschillende gemeenten ook al toegepast.

2. Sluit dieselvoertuigen en biobrandstof uit landbouwgewassen uit
Zorg ervoor dat je dieselvoertuigen uitsluit, vanwege de hoge emissies stikstofoxiden en daarmee de grote gezondheidsschade. Dit is ook bij nieuwe voertuigen (Euro 6/VI) van belang. Let daarnaast ook op bij biobrandstoffen. Deze staan in de landelijke inkoopcriteria. Maar biobrandstof uit voedselgewassen veroorzaakt vaak juist veel schade aan klimaat, mens en natuur.

3. Beloon verschillende alternatieven brandstoffen niet gelijk
Kies, als volledig elektrisch nog niet mogelijk is voor personenauto's, voor een zuinige plug-in met als derde optie een voertuig op waterstof of CNG (mits er echt groen gas getankt wordt). Voor bestelwagens zijn inmiddels een aantal elektrische (ombouw) modellen beschikbaar. Als dit echt niet haalbaar is, zijn waterstof of groen gas de beste opties. Zorg als er om meerdere brandstoffen gevraagd wordt altijd voor voldoende onderscheid in de beloning (gunningsvoordeel) tussen deze alternatieven. Baseer het gunningsvoordeel op de milieuwinst van de verschillende alternatieven en op wat marktpartijen nodig hebben om schone alternatieven zoals elektrische voertuigen concurrerend te kunnen aanbieden. Zonder onderscheid zullen aanbieders de goedkoopste optie aanbieden, en dat is zelden de meest duurzame.

4. Hanteer een voldoende lange contractperiode, bij voorkeur van zeven jaar
Om duurzame voertuigen concurrerend te kunnen aanbieden, moeten marktpartijen de investeringskosten kunnen terugverdienen. De voertuigen gaan al snel zes tot tien jaar mee. Een contractperiode van drie jaar is momenteel vaak de norm. Dit maakt het voor aanbieders onaantrekkelijk om duurzame voertuigen aan te bieden.

5. Eis maatregelen die brandstofbesparing opleveren
Er is een brandstofbesparing van ongeveer 40 procent mogelijk door het inzetten van zuinige voertuigen (met CO2-normen of een energielabel), Het Nieuwe Rijden, zuinige banden en applicaties in de auto zoals een start-stopsysteem of een schakelindicator. Deze maatregelen leveren, naast milieuwinst, ook een aanzienlijke kostenbesparing op.

6. Zorg voor minder verreden kilometers
De gereden kilometers worden vaak verminderd met slimme logistiek of door bundeling van de verschillende typen doelgroepenvervoer en het reguliere OV. Ook dit levert zowel een kostenbesparing als milieuwinst op. Voor het eigen wagenpark zijn er alternatieven voor de auto, zoals een aantrekkelijke fietsregeling, een flexibele mobiliteitskaart en het aanbieden van deel- of poolauto's.

7. Wees concreet
Bij sommige van de onderzochte aanbestedingen werd aan de aanbieders gevraagd om zelf aan te geven welke extra (milieu)kwaliteit ze kunnen leveren. Zonder een helder kader vanuit de gemeente blijkt dat echter lang niet altijd effectief. Geef als gemeente dan ook zo concreet mogelijk aan wat je belangrijk vindt. Daarmee is duidelijk voor de inschrijvende partij waar de focus op moet liggen.

We willen het komende jaar graag samen met overheden en aanbieders van duurzame mobiliteitsproducten verder werken aan duurzaam inkopen. Mocht u vragen hebben over het rapport, neem dat gerust contact met ons op.

Met vriendelijke groet,

Natuur & Milieu

Karin Blaauw

Programmaleider duurzame mobiliteit

Voor vragen en reacties kunt u contact opnemen met:

Karin Blaauw, 06-14487425, k.blaauw@natuurenmilieu.nl